

РЕШЕНИЕ

№ 6499

гр. София, 10.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 25 СЪСТАВ, в публично заседание на осми април през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЙОАННА Н. СТАНЕВА

при участието на секретаря НАДЯ Г. НАЙДЕНОВА
като разглежда докладваното от ЙОАННА Н. СТАНЕВА Гражданско дело № 20231110167682 по описа за 2023 година

Предявен е установителен иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД от Д. С. И. срещу „****“ ООД за прогласяване нищожността на чл. 8 от Договор за потребителски кредит № 530529 от 29.05.2021г. като накърняваща добрите нрави, както и иск с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД от Д. С. И. срещу „****“ ООД с искане ответника да бъде осъден да заплати на ищеца сумата от 664,14 лева /след увеличение на иска, допуснато с протоколно определение от 08.04.2024г./, представляваща недължимо платена сума по недействителна клауза за неустойка по чл. 8 от Договор за потребителски кредит № 530529 от 29.05.2021г., ведно със законната лихва върху главницата от датата на подаване на исковата молба - 13.11.2023г., до окончателното плащане на сумата.

Ищецът твърди, че между него, в качеството му на заемополучател, и ответника „С ити кеш“ ООД, в качеството му на заемотател, бил сключен договор за паричен заем № 530529 от 29.05.2021г. за предоставяне в полза на Д. С. И. на паричен заем в размер на сумата от 1200 лева със задължение за връщането му чрез 11 погасителни вноски. Твърди, че съгласно договора за заемополучателя е възникнало задължение в срок до 3 дни да предостави на заемотателя обезпечение под формата на банкова гаранция или поръчителство от физическо лице като при неизпълнение на това задължение и на основание клаузата на чл. 8 от договора дължи заплащането на неустойка в размер на сумата от 973,92 лева. Посочва, че по договора била заплатила сумата от 1200 лева главница, 268,08 лева лихва и 450 лева неустойка. Ищцата оспорва клаузата на чл. 8 от процесния договор като недействителна. Счита, че уговарянето й цели заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ГПК, установяваща максималния размер на ГПР по договора за потребителски кредит. Посочва, че размерът на неустойката представлява 80 % от размера на предоставения заем и с предвиждането на процесното неустоечно вземане се нарушава и разпоредбата на чл. 33, ал.

1 ЗПК. Процесната договорна клауза била неравноправна на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП, а с това и нищожна на основание чл. 146 ЗЗП, тъй като задължавала потребителя при неизпълнение на задължението си да заплати необосновано висока неустойка. Посочва, че доколкото така посочената клауза за неустойка се явявала нищожна сумата от 450 лева била недължимо платена. Моли съда да уважи предявените искове. Претендира разноски.

Ответникът „****“ ООД оспорва иска, като твърди, че оспорената клауза от договора е валидна. Счита също така, че вземането за неустойка по договора за непредоставяне на обезпечение не следва да се включва при изчисляване на размера на годишния процент на разходите. Намира, че неустойката не е нищожна и не излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Посочва, че неустойката е индивидуално договорена между страните като клаузата е напълно ясна и разбираема - такава би била дължима след сключване на договора и само в случай че заемополучателят не предложи обезпечение на задължението си от което следвало, че към момента на сключване на договора потребителят бил уведомен за всички възможни суми, с които би могъл да се задължи към кредитодателя при всички възможни хипотези на развитие на отношенията им. Навежда твърдения, че кредитополучателят е разполагал с 14 дни, в които да упражни правото си на отказ от договора по чл. 9, без да е обвързан по никакъв начин от спорната неустойка, както и че е имал възможност за удължаването на тридневния срок за предоставяне на обезпечение, чрез предоставянето на нарочна молба до кредитора и/или предоставянето на различно заместващо обезпечение като издаването на запис на заповед например. Излага, че страните са се съгласили, че при неизпълнение на същественото задължение на кредитополучателя за предоставяне на обезпечение той следва да заплати неустойка. Моли за отхвърляне на предявения иск. Претендира разноски.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 12 ГПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

По предявените искове в тежест на ищеца е да установи следните обстоятелства: по иска по чл. 26, ал. 1 ЗЗД - сключването на договора за заем със соченото в исковата молба съдържание на оспорената клауза, в частност уговарянето в полза на ответника на процесното неустоечно вземане; че процесната договорна клауза е недействителна на посочените основания; по иска с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД - извършено плащане на исковата сума в полза на ответника на основание процесната договорна клауза.

В тежест на ответника е да докаже: наличие на основание за получаване на платените от ищеца иски суми, а именно валидно обвързващи страните договорни клаузи, предвиждащи погасяване на отпуснатия заем в размерите на така извършеното плащане.

Страните не спорят и с обявления за окончателен доклад по делото съдът е обявил за безспорни и ненуждаещи се от доказване по реда на чл. 146, ал. 1, т. 3 ГПК следните обстоятелства- че между страните е сключен Договор за потребителски кредит № 530529 от 29.05.2021г.

Освен безспорния характер, горното обстоятелство се установява и от приетия препис от

договор за паричен заем, видно от който страните са договорили следните параметри: 1200 лева размер на кредита; размер на погасителна вноска: 3 х 35,04 лева и 8 х 170,37 лева. В договора е посочен ГПР- 40,97 % и ГЛП- 35,04 %. Уговорено е, че кредитът ще се погаси на 11 месечни вноски. В Приложение № 1 към договора е обективизиран погасителния план към договора за кредит с включена неустойка в общ размер от 973,92 лева.

Сключеният между страните договор е потребителски, поради което намира своята правна регламентация в Закона за потребителския кредит /ЗПК/, като според легалната дефиниция, дадена в разпоредбата на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне. Условие за неговата действителност е писмената форма – чл. 10, ал. 1 ЗПК. Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи /лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора/, изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

Процесната неустойка е уредена в чл. 8 от договора. Съгласно чл. 6 от договора страните се споразумяват, че договорът за кредит ще бъде обезпечен с поне едно от посочените по-долу обезпечения: банкова гаранция или поръчител, отговарящ на условията на чл. 23 от Общите условия към договора за кредит. Съгласно чл. 8 с подписването на договора кредитополучателят декларира, че му е известно и се счита за уведомен, че в случай че не предостави договореното в чл. 6 от договора обезпечение в тридневен срок от сключването му или предоставеното обезпечение не отговаря на условията, посочени в чл. 23 от Общите условия, кредитополучателят дължи на кредитора неустойка в размер на 973,92 лева с начин на разсрочено плащане, подробно посочен в Приложение 1 към договора за кредит. Неустойката се начислява автоматично от заемотателя, като с подписването на настоящия договор за заем заемотелят се счита уведомен за нейното начисляване. Начислената по настоящата точка неустойка се заплаща разсрочено съгласно включения в договора погасителен план.

Съгласно Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010г. на ВКС по тълк. д. № 1/2009г., ОСТК, нищожна поради накърняване на добрите нрави е клауза за неустойка, уговорена извън присъщите □ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, като преценката за нищожност се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора.

Като клауза уговорена в договора, неустойката е проявление на принципа на автономия на волята в частното право /чл. 9 ЗЗД/. С нея страните уговарят предварително размера на обезщетението, което ще заплати неизправната страна, в случай че не изпълни своите задължения, без да е необходимо да се доказва размера на вредите, настъпили от неизпълнението. Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора и в частност да уговарят неустойка е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, а в равна степен и на добрите нрави. Добрите нрави са морални норми, на които законът е придал правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона /чл. 26, ал. 1 ЗЗД/. Добрите нрави не са писани, систематизирани и конкретизирани правила, а съществуват като общи принципи или произтичат от тях, като за спазването им при иск за присъждане на неустойка съдът следи служебно. Един от тези принципи е принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се закриля и защитава всеки признат от закона интерес. Разяснено е по-нататък, че условията и предпоставките за нищожност на клаузата за неустойка, произтичат от нейните функции, както и от принципа за справедливост в гражданските и търговските правоотношения, като примерно са изброени следните критерии, които следва да се съобразят при преценката дали конкретна клауза за неустойка противоречи на добрите нрави: естеството им на парични или на непарични и размерът на задълженията, изпълнението на които се обезпечава с неустойка; дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способности-поръчителство, залог, ипотека и др.; вид на уговорената неустойка /компенсаторна или мораторна/ и вида на неизпълнение на задължението - съществено или за незначителна негова част; съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнение на задължението вреди, като при конкретната преценка за нищожност на неустойката, могат да се използват и други критерии, като се вземат предвид конкретните факти и обстоятелства за всеки отделен случай.

Основното задължение на заемателя по договор за паричен заем, е да върне на падежа заетата сума, ведно с уговорената възнаградителна лихва, което съответства на интереса на кредитора да получи на падежа главницата и възнаграждението за предоставения заем. С оспорената в настоящото производство договорна клауза е уговорена компенсаторна неустойка за неизпълнение, но не на главното задължение на заемателя – да върне заетата сума на падежа, а на задължението в тридневен срок от подписване на договора да представи обезпечение за кредитора. Неизпълнението на това задължение е санкционирано с неустойка в размер на над 81 % от размера на заетата сума. При преценка на тези обстоятелства и съобразно критериите на Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010г. на ВКС по тълк. д. № 1/2009г., ОСТК, съдът намира, че така уговорената неустойка излиза извън обезпечителната, обезщетителната и санкционната □ функции, противоречи на добрите нрави и е нищожна на основание чл. 26, ал.1, предл. 3 ЗЗД. Уговорена е компенсаторна неустойка за неизпълнение на задължение различно от главното, като начинът по който е уговорена сочи, че заемателят всякога ще дължи неустойка, ако в

краткия тридневен срок от подписване на договора не осигури обезпечение, дори и когато той е изправна страна по отношение на основното си задължение – да връща на падежа главницата, ведно с възнаградителната лихва. Следователно, дори и интересът на кредитора по договора за заем да е удовлетворен – той в срок да получава главницата и възнаграждението си – кредиторът ще има право да получи и допълнително неустойка, която не е свързана с неизпълнение на същественото задължение по договора за заем и не обезпечава реално претърпени вреди. По тези съображения съдът намира, че неустоечната клауза е нищожна поради противоречие с добрите нрави.

Предвид гореизложеното предявеният установителен иск е основателен и следва да бъде уважен.

С оглед основателността на иска за нищожност на атакуваната клауза и при липса на други основания за имущественото разместване, предявеният осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД също е основателен. От приетата по делото справка за извършени плащания по Договор за кредит № 530529 се установява, че Д. И. е платила сумата от 664,14 лева по процесната неустойка, поради което предявеният иск за връщане на така посочената сума като платена при начална липса на основание следва да бъде уважен изцяло.

По разноските.

При този изход от спора, право на разноски има единствено ищецът, който не е сторил разноски в производството. По делото ищцата е била освободена от задължението за заплащане на държавна такса, поради което на основание чл. 78, ал. 6 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати в полза и по сметка на СРС дължимата държавна такса по предявените искове в общ размер от 100 лева. Ищецът е бил представляван безплатно в производството по делото от адв. Д. М. съгласно представен Договор за правна защита и съдействие от 23.10.2023г., поради което и на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв, в полза на адв. М. следва да бъде определено адвокатско възнаграждение в размер на 480 лева с ДДС. При определяне на размера на дължимото адвокатско възнаграждение съдът взе предвид изводите в Решение на СЕС по дело С-438/22 от 25.01.2024г., като намира, че с оглед горепосоченото решение на СЕС следва да откаже приложението на националната правна рамка, определяща размера на адвокатските възнаграждения /НМРАВ/ и да определи размер на адвокатско възнаграждение съобразно фактическата и правна сложност на делото. В случая на обстоятелството, че се касае за взаимосвързани правоотношения- прогласяване на клауза от договора за нищожна и връщане на платените суми по нея. Съдът отчита обстоятелството, че делото е приключило в едно съдебно заседание без изслушване на свидетели и вещи лица, както и че се касае за дело с обичайна за този тип дела сложност, като в проведеното съдебно заседание не са присъствали представители на страните. С оглед на което съдът намира, че възнаграждение в размер на 480 лева с ДДС отговоря на фактическата и правна сложност на делото, както и на извършените от процесуалния представител правни действия, изразяващи се в подаване на искова молба и молби-становища.

Предвид изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявения от Д. С. И., ЕГН *****, с адрес: с. „****“, ул. „****“ № 351, срещу „****“ ООД, с ЕИК: ***, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „****“ № 29, ет. 7, иск с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД нищожността на съдържащата се в чл. 8 от сключения между страните Договор за паричен заем № 530529 от 29.05.2021г. неустоечна клауза, предвиждаща заплащане на неустойка за непредоставяне на обезпечение.

ОСЪЖДА „****“ ООД, с ЕИК: ***, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „****“ № 29, ет. 7, да заплати на Д. С. И., ЕГН *****, с адрес: с. „****“, ул. „****“ № 351, на основание чл. 55, ал.1, предл. 1 ЗЗД сумата от **664,14** лева, представляваща платена без основание сума за неустойка по Договор за паричен заем № 530529 от 29.05.2021г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба- 13.11.2023г., до окончателното изплащане на сумата.

ОСЪЖДА „****“ ООД, с ЕИК: ***, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „****“ № 29, ет. 7, да заплати на адв. Д. В. М., АК- гр. Пловдив, с адрес на упражняване на дейността: гр. Пловдив, бул. „****“ № 81, ет. 3, ап. Б, на основание чл. 38 ЗАДв. сумата от **480** лева, представляваща възнаграждение за осъществено безплатно процесуално представителство по делото на Д. С. И..

ОСЪЖДА „****“ ООД, с ЕИК: ***, със седалище и адрес на управление: гр. София, ул. „****“ № 29, ет. 7, да заплати в полза и по сметка на СРС на основание чл. 78, ал. 6 ГПК сумата от **100** лева, представляваща дължимата по делото държавна такса.

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____